

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 21/2 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 4 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkas
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feningių.

ISEINA KĄS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Policija ir lietuviškos knygos.

Dalyke persekiojimo lietuviškų knygų įvyko tula atmaina. Nepersenei yra įsakyta prokuratorių, kad tyrinėtojai („sliedovateliai“) ne priiminėtų nuo policijos užrubežinių knygų ir ne persekiotų žmonių už prilaikymą tokių knygų. Vyriausiasis užveizdas spaudos dalykų įsakė visiems peržiūrėtojams raštų (cenzoriams) nesiųsti užrubežinių raštų prokurorams „okružno sudo“, bet perduoti juos i rankas policijos. Tokiu budu persekiojimas lietuviškų knygų pakliuvo vieninteliai i nagus administracijos-policijos ir žandarų. Kad suprasti gerai, kokią turi vertę ta atmaina mus gyvenime, reikia atsmyti, kaip buvo ikšiol.

Ikšiol ne visi lietuviški raštai likdavo naguose policijos ir žandarų. Žemskiai su griebė lietuviškas knygas nunešdavo jas tuoj savo valdžiai, žemskių viršininkui, o tas perduodavo visas knygas tyrinėtojui arba žandarams. Tos knygos, ką patekdavo i rankas „sliedovateliaus“ budavo persekiojamos pagal 1022 įstatymą lmos dalies surašo apie kriminališkas ir pataisančias koras. Tame įstatyme yra pasakyta: „jeigu kas per 3 mėnesius ne nusiųs knygos i cenzurą, tai tas turi užmokėti koros iki 7 1/2 rublio (ne daugiau); jeigu kas tyčia laikys pas savę uždraustą knygą ir slėps ją nuo akių valdžios, tas bus nubaustas štriopa iki 15 rublių (ne daugiau); jeigu slepiamoji knyga užgaus valdžią arba ciecorių ir jo gimines, tai už ją kaltininkas turės užmokėti iki 25 rublių (ne daugiau). Okružnas sudas už tokiąs knygas paskirdavo labai mažą atsakymą — už kiekvieną eksempliorių po 3—2—1 rublį, o kartais tai tik po kelioliką arba kelias dešimtis kapeikų. Tas kaltininkas, ką patekdavo i rankas sudo, ne galėjo podraugei papulti i nagus policijos. Tokiu budu daugelio kaltininkų prigulėjo nuo sudo, kuris elgėsi pagal įstatymus ir baudė labai silpnai, nės nelaikė skaitymą knygų už

darbą vertą aštraus persekiojimo. Dabar sudžiomis bus gubernatoriai, viršininkai žandarai, žemskiai ir kiti valdžios šnipukai. Dabar persekiojimas lietuviškų knygų pavestas yra sav varei valdžios tarnų.

Teisybė, policija savo apsėjimuose turi taikytis prie įstatymų*) bet tų įstatymų vertę veik suvis suardo įsakymai vietinės valdžios, kuriai pavestas yra užžiurėjimas šalies ir jos gyventojų. Ypatingai didelę valią turi ant žmonių valdžia tų šalių, kurios yra maskolių užkariautos ir kur yra įstatyti šalies užžiurėjimui general-gubernatoriai. Lenkų Karalystėj žemskiai teip-gi skaitosi už valdžios tarnus-činovnikus ir dėlto, pasipriešinimas jų apsėjimui su žmonėmis veik visuomet yra valdžios labai persekiojimasas, o žemskių apsėjimas veik visuomet gali but išaiškintas reikalais jo „šlužbos“. Budamas piktas ant ko nors žemskis tuo atranda progą prisikabyt prie jo tai už rinksma, tai už girtybę, tai už negerą atsiliepimą apie valdžią ir tt. Pas ukininkus žemskiai teip-gi daug gali atrasti priekabių tai už tai, kad šunes palaidi, tai už tai, kad nēr prietaisų ugnei gesyt, tai už tai, kad ne švaru ir t. t. Gaudymas lietuviškų knygų priguli ypatingai prie žandarų, bet prie to darbo priguli teip-gi žemskiai. Radę kur lietuvišką knygą, jie tur tiesą atimti tą knygą. Teip-gi pavesta yra jiems užžiurėti, kad nieks ne pardavinėtų lietuviškų knygų (109 įstatymos). Jiems pavesta yra kištis i visokius žmonių reikalus, šnipinėti kaip apseina viens žmogus su kitu, ar ne skriaudžia viens kito, ar ne užgauna viens kito žodžiu ar apsėjimu, (238) ar guodojo valdžią, ar ne protauja apie mus ir kitų viešpatyščių surėdymą (103). Žodžiu sakant policijai pavesta yra daboti, kad nē viens ne darytų nieko priešingo valdžiai ir jos įstatymams (119). Kad ir įstatymuose apie policijos priderystes nėra pasakyta, ar ji turi tiesą

Žr. „Ustav o predupreždenii i presiečenii prestuplenii“ tom XIV izd, 1890.

...i pas žmones reviziją, bet iš įstatymų
...sios matyt, kad policija pas mus turi dideles
...as gali kištis į smulkiausių žmonių reikalus,
...daryti ir daro revizijas niekeno nesulaikoma
...ne baudžiama. Policija veik visuomet buna
teisi, ji buna dagi tuomet teisi, kada ji pati
elgiasi priešingai įstatymams. Žmonės budami
tamsus ir ne žinodami įstatymų tankiausiai
apsileidžia policijai. Dėlto policija suvis nežiuri
ant žmonių tiesų, ne žiuri ant žmonių reikalų,
ir elgiasi su jais nežmoniškai. Policijos prie-
kabės uždėjo ant žmonių naują baudžiavą, iš
kuriuos tankiausiai galima išsivaduoti tik išsipir-
kimu. Tykodami pelno žemskiai juo stengiasi
persekioti žmones. Kas paperka žemskius, tas
da gali atsikratyti nuo jų. Žinoma, kabinasi
žemskiai tik prie nišmanėlių. Kas jų nesibijo
ir jų nesilankavoja, tų žemskiai neužkabinėja,
nės bijo patys įpulti į bėdą. Kitur pradeda
žmonės gintis nuo žemskių su kumščiomis ir
kartais toks apsigynimas labai buna geras.
Kitur vėl bobos vienos išsiveja žemskius su
šluotomis. Policijos savalė juo daugiau siauri-
nasi, juo daugiau ima žmonės nuo jos gintis.
Juo didesnis žmonių priešgynumas, juo mažesnė
gali but savalė žemskių.

Bet norėdami atsikratyti nuo žemskių turi
žmonės elgtis išmintingai, kad kartais ne įpulti
į bėdą. Atsilankius žemskiams kaimuose ir
ėmus jiems kabinėties prie žmonių reikia apseiti
su jais šurkščiai, ne vaišinti jų ir nesigerinti
jiems. Ne duoti jiems anaipol landžioti po
kampus, šnipinėti, kraustyti pabalces, lentynas,
žiurinėti visokius daiktus ir knygas, nės tokiu
budu jie iš savo valios pradeda daryt reviziją.
Norėdami daryt reviziją jie tur paaiškinti prie-
žastį revizijos: arba tur turėt popierą nuo
viršininko, arba turi atsivesti žmogų, kuris yra
padavęs skundą. Revizija ne gali but padaryta
be šaltysiaus ir liudininkų. Jeigu žemskiai
užsimanę patys padaryti reviziją, tuomet su
jais galima apseiti kaipo su užpuolikais ir pikta-
dėjais. Galima jiems duoti kiek lenda, tik
pasitaikyti tai atlikti savėje, be liudininkų,
arba, jei galima, užleisti ant žemskių bobas su
mazgotimis ir šluotomis. Jeigu žemskiai atrastų
po kelis eksempliorius laikraščių ir knygų
priešingų valdžiai, tuomet reikia pasistengt
atimt nuo jų raštus ir sudegyt. Netekę raštų
jie mažai ką galės žmonėms užkenkt. SL.

„Kaip pasidarė ežeras Peipus.

Lyvų padavimas.

Tai buvo labai sena gadynė, kada tankiose
giriose, upėse, ežeruose ir ant kalnų Vidžemės
gyveno didi pasakiniai gyvuliai, milžiniški
slibinai, geros ir piktos dvasios ir yvairios

kitos esybės, su kuo žmogus turėjo be paliovos
kariauti.

Tuomet Vidžemėje viešpatavo smarkus kara-
lius Karkus, kursai turėjo nesuskaitomus lobius.
Padonai, kaip didžponiai taip ir prasti žmonės,
klausė gero karaliaus, o priešiai bijojos jo, nės
jisai buvo drąsesnis ir galingesnis už juos.
Puiki, stipriai apginta pilis, kurioj gyveno
Karkus su savo šeimyna, buvo apsiausta šventų
miškų, aržuolynų ir šilų. Vienas iš šitų šilų
buvo apgyventas šešių dvasių: triju gerų ir
trijų pikčių.

Karkus su savo pačia gyveno ramiai, tyliai;
vienas tik daiktas gadino jų dviejų laimę: ne-
turėjo vaikų. Labai ilgai Karkus veltui nešiojo
apstingas aukas geroms dvasioms, meldamas,
idant jam padaugintų šeimyną; mets po meto
bėgo, o slaptas noras karališkos poros n'išsi-
pildė. Sukakus devyniems metams po vestuvių,
karalienė pagimde dvynus: vaikelį ir mergelę.
Vaikelis gime stiprus, sveikas ir kaip du vandenį
lašų panašus į savo drąsų gražų tėvą; mergelė-gi,
lepus žilakis sutvėrimas, buvo suvis kaip
motina. Pasidžiaugęs Karkus atnešė apstingas
aukas savo užtarytojoms, geromsioms dvasioms.
Bet Karkus užmiršo, kad yra da piktosios
dvasios. Paskutinės, karaliaus paniekintos,
supyko ir iš pavydo nusprendė atkeršyti Karkui.

Po ilgų kliučių joms pasisekė pritraukti
ant savo šalies mirties deivę. Jinai apžavėjo
savo mirtinu žvilgterėjimu naujai gimusį sunų
Karkaus. Nuo to laiko vaikelis karalaitis pra-
dėjo tolydžio blogti ir silpti, o pagalios, gulė į
patalą ir neužilgo numirė ant ranku savo
gimdytojų. Gailestis jų buvo didelis, per ilgą
laiką graudžiai verkė. Vienintele linksmybe
pasiliko jiems dabar maža karalaite Ranapura.
Mergelė išaugo labai protinga ir graži; jinai
davė savo gimdytojams daug džiaugsmo, o jie
mažu pamažu užmiršo savo numirusį sunų.

Piktosios dvasios persiliudyjusios, kad jų
mėginimas išgaišinti Karkaus laimę nepasisekė,
nusprendė atimti karaliui ir paskutinę linksmybė-
dukterį. Jos liepė vienai iš priklausančių joms
raganų senai, piktai Peipai pavogti Ranapurą.
Išpildydama paliepimą savo valdovų-piktųjų
dvasių, Peipa per burtus pavogė dešimties metų
Ranapurą iš gerai apsergiamo gimdytojų namo.
Atvykusi su pavogta mergele į Suomų žemę,
ragana įtalpino ją į drėgną ir tamsią urkštynę.
Šitame baisiame kalėjime karalaitei teko kentėti
per kiauą dešimtį metų. Nors turėjo perkentėti
visokius vargus ir mistį tik juoda duona, maža
vergi išaugo labai graži, gera ir maloninga.
Negalėdama bendrauti su žmonėmis, Ranapura
susidraugavo su balandžiais, kurie priskrido į
urkštynę. Kasdien gera mergaitė palikdavo

mažą riekę nuo savo blogų pietų balandžiams. Jiems buvo gaila nelaimingos karalaitės ir nuolat apmąstė, kaip ją gelbėti. Jau senai balandžiai pasakė karaliui Karkui, kur esti Ranapura, bet jisai negalėjo nieko padaryti prieš visgalingą raganą Peipą; žinodamas, kur yra jo vienturtė, jisai neturėjo įrankių ją išliuosuoti. Viskas, kiek jisai sustengė, tai maldauti pašelpos gerasias dvasias. Sugraudintos ašaringų karaliaus meldimų, dvasios nusprendė išliuosuoti Ranapurą iš vergystės. Kadangi ir pačios dvasios neturėjo spėkų atviroje kovoje pergalėti Peipą, jos nusprendė veikti kytrumu. Per savo pasiuntinius-balandžius jos prisiuntė Ranapurai sidabrines šukas, galvos šepetėlį, didelį raudoną obuolį ir platią paklodę, apart to sakydino Ranapurai pamokslą, kaip vartoti siuntinius, kad laimingai išbėgti iš Peipos rankų. Balandžiai atnešė visas keturias dovanas Ranapurai ir paliepe jai rupeštingai jas sergėti, o atėjus pirmajam patogiam valandai bėgti iš urkštynės. „Jei, bėgdama — pridurė balandžiai-pamatysį paskui savo vejantės, mesk ant žemės sidabrines šukas; jei Peipa ir po to nenustos tavę vyti, tai mesk šepetėlį, o paskui, prireikėjus, jei grumos pavojus, mesk ir obuolį, o antgalo ir paklodę. Mesdama šituos daiktus, neužmiršk kiekvieną kartą balsiai šaukti pašelpos Perkuno ir kitų dievų. Ranapura dėkavojo ir labdaringas dvasias ir balandžius ir pažadėjo gerai išpildyti jų rodas.

Da ilgai karalaitė teko laukti atsitikimo slapčiai palikti savo kalėjimą. Bet štai syki nakčia, mėnesienai esant, Peipa išėjo raita ant šlūtos tolymon kalvon-link, kur raganos, žavėtojos ir žynės kelia puotą. Ranapura žinodama, kad Peipa paliks tenai iki aušrios, nusprendė tai sunaudoti. Vidurnakčiui praėjus, Ranapura, paėmusi dvasių dovanas, išsoko iš urkštynės ir pradėjo bėgti jurės krašton-link, kur buvo jos tėvo rumas. Be pailsio bėgo karalaitė iki prašvintant ir toli paliko paskui save bjaurų kalėjimą, bet štai atsikreipusi, saulei tekančiai silpnai žibant, mergaitė pamatė paskui save Peipą. Peipa skrido raita ant rausvo gaidžio, jaučio didumo, ir ištolo grumėjo bėgunei kulaičių kaitrių rykščių. Akys Peipos rodės ugninėmis, o jinai pati pažaliavo iš rustybės.

Ranapura, pamačiusi taip arti užpakalyje savės kankintoją, išspradžios labai nusigando, bet atmindama rodą gerųjų dvasių, metė ant žemės sidabrines šukas ir balsiai sušuko Perkuno pagalbos. Vos tik šukos palytėjo žemę, kaip Ranapura pamatė už savės sraunų upelį, žibantį kaip sidabras. Akies mirksnyje upelis išsiplitė, užliejo didelį plotą ir persimainė į smarkią gilią upę, užtvėrė Peipai tolymesnį kelią. Ruščiai sukauke ragana, bet atgal grįžti

nenorėjo. Trys valandos prašoko, pakol jinai n'atrado naujoje upėje seklumą ir, perbridusi, ant savo jojamo gaidžio pradėjo vyti Ranapurą. Tokiu budu mergaitė nors ir išstengė pareiti gana didelį galą, bet vėl atsirado pavojus. Tada jinai metė užpakal savės šepetėlį ir nusistebėjo; iš kiekvieno šepetėlio išaugo augštas šakotas medis ir viename akies mirksnyje pasidarė tankus, nepereinamas miškas.

Visa diena perėjo, pakol Peipa apjojo mišką, bet ir karalaitė maž pakrutėję pirmyn: nuo suositimpinės, skubrios eisenos, nuo alkio ir nuo ištroškimo mergaitė didei pailsio ir atsisėdusi atsiilsėti negalėjo ilguomet kilti. Tokiu budu ant priešpiečių antros dienos piktasis gaidys su Peipa pasirodė suvis arti Ranapuros. Tada ji metė ant žemės obuolį o jisai tuojaus persimainė į augstą staciją uolą, per kurią vedė tik vienas siauras vingiuotas takas. Bet ir šita kliūtis negalėjo stabdyti Peipos, kuri butinai norėjo pavyti Ranapurą. Vienok, pakol Peipai pasisėkė perjoti per uolos nugaros, prašoko vėl diena. Karalaitė-gi nuo pailsio atgule pakelėję po krumu ir nesijuto užmigusi. Išsibudinusi antrytojaus Ranapura tik vakare trečios dienos priėjo iki mažos kalvelės, nuo kurios buvo regimi tėvo rumų bokštai. Linksma, laiminga Ranapura bėgo pirmyn, stelgdama nuolatai į regimą ištolo viršunę rumo, net nepamatė, kad Peipa jau senai per jojusi uolą, vėl ją pavijo. Išgirdusi užpakalyje brinksį gaidžio kojų, Ranapura apsidairė ir nutirpo: Peipa buvo taip arti jos, kad negalima buvo nė manyti apie bėgimą.

Tada Ranapura balsiai sušuko ant pagalbos Perkuną ir kitas dvasias ir metė paskutinę dvasių dovaną — paklodę. Paklodė vienoje valandėlėje persimainė į taip didelį ežerą, kad negalima buvo matyti kito krašto. Atsiradęs vėjas pradėjo varyti bangas ant ežero ir vanduo iš visur užliejo Peipą. Veltui su bangomis grumės stiprus raganos gaidys, norėdamas perplaukti ežerą. Apalpo spėkos ir peklisko gaidžio ir piktos Peipos. Balsiai keikdama, šnypsdama ir klabėdama dantimis, igrimzdo ragana į gelmę. Tenai vandeninės dvasios prikalė ją plieninui retėžiu prie uolos, o žuvis ir vandeniniai slibiniai drasko ikišiol jos kuną į daly. Veltui Peipa plėšo ir kremta dantimis savo retežį, n'išsiliuosnos iš amžinos vergystės. Tokiu budu ežeras Peipus pramintas yra nuo prikalto ten Peipos. O jei, audrai esant ant ežero, kyla didelės bangos, vėjas užia, tai paeina iš to, kad Peipa bandos išsiliuosuoti, plėšo ir kremta savo retežį, blaškiasi iš vienos pusės į kitą, gaudžia ir keikia. Ranapura-gi laimingai priėjo iki gimdytojų rumo ir ne poilgo ištekojo už jauno, drąsaus ir gražaus kunigaikščio.

Bugienis.

Apie dangaus kunus.

Parašė Ts.

— Kur buvai iki šiol?! tarė Bartkui jo žmona, tartum nežinodama, juog jos vyrs mėgsta lankyti savo artimuosius susiedus Keriūs.

— O-gi susieduose! trumpai atsakė Bartkus.

— Na, ir buvo ko ten vėpsoti! Kad bent šnekėti mokėtumi, tai da, da.... bent nauda, o dabar — lyg žuvis.... čia ji bėgdama kloti lovos ant įvalandėlės nutilo, bet tuoj vėl pradėjo tarškėti: — juk žinai, kad mes jau pavakariuojom, rytą-gi neb-šventa — kelti darbą dirbti.... šeimininkai jau sumigo....

— O šaukštus ar numazgojote? paklausė Bartkus šipsodams.

— Ar gaspadoriui rupestis apie šaukštus! — skubrei atsakė Bartkėnė, nors ir pati nežinojo ne tik ar mazgoti šaukštai, bet ir vakarienių ar buvo virta: ji pati tikėtai per porą minučių aukščiau už vyrą tepagrįžo namon nuo susiedės Pleškienės.

Pleškienė buvo tikriausi prietelka Bartkienės. Kada jiedvi susitikdavo ir pradėdavo šnekėti, tai mielu-malonu budavo žiūrėti: lyg balandžiai brukuodavo — šnibždėdavo jos tripdamos ant vietos, pakol po kojomis duobės neišmindavo arba šlapę žemę į purvą nepaversdavo. Bet tokią jų šneką vėjai be gailėsio išblaškydavo!...

Taip ir aną šventą vakarą lyg pat saulėleidžio šnekučiavo jiedvi, bet matyt, da lyg dugno neišsišnekėjo, nės pagrįžusi namon Bartkienė vien dar norėjo šnekėti su vyru ir butų ji šnekėjusi iki pusnakčiui, jei Bartkus tyčia nebutų pradėjęs knarkti.

Ne užimanti jam tebuvo žmonos šneka: jam vis da iš galvos neėjo, kaip tai gal buti, juog žemė netur nė galo, nė krašto, juog yra apvali, kaip kamuolys?... Taip pasakojo susieduose Keriuks, aiškino ir darodinėjo. Tenai buvo užėjusi šneka apie tai, kur žemės galas?

Juk mes matome, — sakė viens isz svečių, — kad dangus atsiremia į žemę; kur tas dangaus skliautas prieina prie žemės, ten ir galas!

— O-gi, ar nežinai, kad tas skliautas visur tokšpat, kur tik eini; juk ir Amerikon nuvažiuoja, o žemės galo niekas nesiekė, užmetė jam kits.

— Iš tikro nė viens nesiekė, prabilo Keriuks, bet ir negali siekti, nės žmogus važiuodamas tiesiog į vakarus sausuma ir mariomis pagrįžta iš rytų ton pačion vieton, iš kur jis buvo išvažiavęs; kur jis nebuna, dangaus skliautas apsupia jį visur vienodai; tai-gi dangus nekur nesiremiasi į žemę, o tiktai apsiaučia ją iš visų pusių, kaip kiaušynio kiaušas (kiavalas)

tryni. Aišku, juog žemė netur galo, nės j apvali.

— Ar-gi taip? juk mes regime, kad ji plokšti! pakilo keletas balsų.

— Tiesa, tarė Keriuks, mes matome aplink savę plokštą arba lygumą, bet mes ne toli tematome: 3—4 verstas aplinkui, o kartais ir tai nematome, nės užstoja miškai; o kas tai tėra prieš milijonus verstų žemės paviršiaus! Toks mažas gabalėlis žemės, da nevisad lygus: su lomomis ir kalvomis, neišreiškia mums apvalumo žemės, bet jeigu išeiti ant pašalio jūros, tenai jau gali patėmyti. Pirmiasiai žiūrėk į plaukančius marion laivus, pakol jie nepragais iš akių: pirmu pasislėps nuo tavęs apačia valtės, potam burios su stieba, ant galo ir viršunėlės jų; laukdamas-gi laivo pagrižtant, visupirmu patėmysi viršunes stiebų, toliau skresius su buriomis, pagalios visą laivą.

Matote, juog visą laivą regime tada, kada jis arti, o kaip tiktai jis stov tolesnei — jau neb matyti apačios! O tai dėlto: vanduo tarp valtės ir pašalio, pildydamas apvalumą žemės daro kalvą, kuri uždengia dėl mūsų laivo apačią; potam juo laivas tolinasi nuo pašalio — juo kalva tame tarpe didinasi ir juo daugiau pasislepia laivas; ant galo laivas suvis prapuola iš akių, kada vandens kalnas tampa augštesnis už stibus, t. y. kada laivas da toliaus nuplaukia nuo pašalio.

— Tai laivas kaip rogutės šliauž nuo kalno? — nusitebėjo berniuks — šeiminiuks.

— Mažuti panašu į tai, — atsakė Keriuks; — nuo tos vietos, kur mes stovime, žemės paviršius į visas puses yra pažiūlnus.

— Na, juk laivas tolyn beplaukdamas galėtų nuvykti į anapus žemės, jei ji yra lyg kamuolys, ir nukirsti, — tarė viens iš svečių.

— Ek tu! kaip laivas nuplauks į anapus žemės?!... juk ten viskas žemyngalviu turėtų buti! užmetė kits.

— Ne taip! — tarė Keriuks: juk kad mes sakom „žemyn“, tai supratame, juog artyn prie žemės, o kad — „augštyn“, tai tolyn nuo žemės; o-gi budams anapus žemės žmogus kojomis stovi žemyn t. y. ant žemės, o galva — augštyn; todėl-gi niekas ten nestov žemyngalviu, o viskas kaip ir mes augštyngalviu.

— Vis tai gerai! — tarė dabar Kerys, — bet sakyk tu man, kodėl jie budami apačioj žemės ne krinta nuo jos, kodėl ir vanduo nenuteka nuo žemės, jeigu ji apvali; juk ant apvalio daigto, kaip ant obuolio, vandens neužlaikyti!?

— Čia, tėtuzi, suvis kitoks dalykas. Visu pirmu reik žinoti, juog žemė yra labai stiprus magnasis, kuris viską trauk prie savęs. Ant kurios pusės žemės gumulio ne stovėtų, visur ji trauk prie savęs: svysk akmenį augštyn, jis

visados nukris ant žemės, arba pats norėk pašokti nuo žemės, ne augštai tepašoksi — ir vėl busi berioksas ant žemės; tokiu doru (budu) ir vanduo nekrinta nuo žemės! Potam-gi vanduo ant žemės gul! lomose, ir tiktai pildo apvalumą žemės; o ant obuolio nēr kur užkliuti vandeniui, nors ir ten vis-gi dalis užpildo vandens pasilieka obuolio pritrauktas.

— Na-gi, ką tamista šneki! Juk akmuo krinta ant žemės dėlto, kad jis svarus! užmetė Kerys.

— Tikrai! tiktai žinote, juog svarumas yra ne kas kits, tiktai traukimas žemės prie savęs, atsakė Keriuks.

Šalutinis žmogus galėjo tuo tarpu patėmyti, kaip visi svečiai akis įdurė į žemę. t. y. stiprei mislyjo apie naują dėl jų dalyką: juog svarumas — tai tiktai tėra traukimas žemės. Viens berniuks-šeimininkas, kuris da ne buvo matęs magnaso ir nežinojo jo privalumo arba pajiegos, ne suprato šio dalyko ir tiktai sav vėpsojo. Visi tylėjo valandėlę, pakol Kerienė įėjusi gričion nepakvietė ant vakarienės, nės jau saulė leidosi.

Tiek naujo girdėjo Bartkus aną šventą vakarą pas susiedų; todėl-gi ne dyvai, juog jam nuobodus buvo šnekalai jo žmonos!

Kitą šventą pavakarę vėl susirinko pas Keriuks buriuks svečių; vėl pradėjo šnekėti apie ateitį ir praeitį, pakol nepagrįžo prie žemės. Viskas buvo perkratinėta, kas tik buvo šnekėta praejusį kartą, kiekviens pabandė pajiegti magnaso, katrą Keriuks atminė parodyti.

— Jei žemė apvali, tai sakykit, ant ko ji stov, ant ko laikosi? — tarė iš palengvo Bartkus.¹

Sits klausymas pagamino daug juoko: viens berniuks norėdams pasigirti savo išmanimu pradėjo seną pasaką apie tai, juog žemė stovinti ant bangžuvės, gulinės mariose; kaip tik žuvis kreipiasi kur nors — taip ir žemės drebėjimas, dauž' ji su uodega — tuoj pas mus lietus ir tt.

— Palauk, brolyti, palauk! perspėjo ji Keriuks: juk marios yra ant žemės, o bangžuvės plaukosi mariose, todėl jos yra ant žemės, o ne žemę ant bangžuvės!

Tuo tarpu visi juokėsi.

— O kas link lietaus, tarė kits iš svečių, tai aš galiu liudyti, juog jis krinta iš debesų: būnant kariumenėje ant Kaukazo man teko užkopti ant tokio augšto kalno, katro viršūnė yra augštesne už debesius; kad mes tenai stovėjome, tai debesiai slankiojo pas mus po kojų, o viršui visur gražiausi giedra, tiktai šalta; kiti šnekėjo, juog ten lietaus niekados nebuna, nės debesiai tiek augštai nevaikščioja.

— O koki tie debesiai yra? — paklausė berniuks-šeimininkas.

— Lyg kaip duja (migla), kur kelesi vasaros ar rudens rytais nuo vandens, — buvo atsakimas.

Da valandėlė — ir šneka kas-žin kur butų nukrypusi, bet Keriuks ją sugrąžino nuo debesų ant žemės, tardams: „Juk žinote, kad žemė traukia prie savęs viską, kas yra ant jos ir aplink ją; taip ir saulė trauk prie savęs viską, taipogi ir mūsų žemę; per tai žemė ir laikosi be jokio paramščio.“

— Na, na! Kodėl-gi saulė suvis nepritrauk žemės prie savęs, kaip antai magnasas adatą? — užmetė keletas svečių.

— Dėlto paties, dėlko nekrinta ant rankos akmuo sukamas aplinkui ant siulo; jei žemė nesisuktų aplink saulę, tai saulė pritrauktų ją prie savęs, pritraukusi sudegintų ją suvis! atsakė Keriuks.

Nekuriems tur buti dyvinu pasirodė, kaip toki mažutė saulė gal traukti prie savęs tokią plotybę, kaip mūsų žemę bet jie buvo labai sugėdinti: nėra saulė tiktai rodosi maža esanti, iš tikro-gi ji labai didelė. Ant dangaus ji išrodo ne daug didesnė už kepurę, dėlto kad ji stovi labai toli nuo mūsų: o kiekvienas tolimas daiktas išrodo mažesnis esąs. „Antai kryžius ant mūsų varpnyčios: pakol nebuvo pakeltas, buvo augštesnis už žmogų, o dabar kad pažvelgsi į jį — jis tėra poros uolektų. Kryžius stov ne augštai nuo žemės, o lyg saulės nuo žemės yra 20 milijonų mylių!“ — pasakojo Keriuks. Tuoj jam užmetė Kerys, tardams: „kas galėjo išmieruoti tolumą saulės, nės tenai nė nueiti nė nulėkti nėra galima?“

— Ne tiesa, atsakė Keriuks: protas gal nulėkti ant mokslo sparnų! Ar negal maitininkas išmieruoti varpnyčią, šalyje stovėdams? Ne vien teip! jis išmieruoja stovėdams ir už upės ir už pelkės: jis tiktai žiur ir rašo, ant galo pasako, kiek sieksnių, uolekčių ir colių augščio turi varpnyčios, — tu ir laipiodams teisingiaus nepasakysi! Mokinti vyrai išmieravo, juog lig saulės yra apie 20 milijonų mylių, juog ji 1,200,000 sykių didesnė už žemę. Išskaitliuota yra teipo-gi, juog trukis perbėgdams 45 verstus per adyną arba valandą apvažiuotų aplink žemę tiktai per mėnesį, o apie saulę per 10 metų!

Visi stebėjosi.

— Bangu pamislyti, — tarė viens.

— Tai Dievo galybė! tarė kits po valandėlės.

— Dabar jau neb dyvai, juog saulė gal traukti prie tavęs mūsų mažutę žemelę ir užlaikyti ją be jokio paramščio, — tarė ant galo Kerys.

— Bet saulė tur buti, yra ant konors paremta, prabilo Bartkus. Juk pasakoje sviets, kad saulė, mėnuo ir žvaigždės esą ne kas kits, tiktai langeliai išgręžti dangaus skliaute!

— Tai neišmanėlių išmislas! — tarė ant to Keriuks; juk ji nestov ant vietos, bet be paliovos kruta! Ar tai gal buti langeliai danguje? Jie yra šviesalai t. y. šviesus kunas, kaip žemė. Visi šviesalai laikosi ore, kaip ir žemė, o dangus — tai yra tas pats oras, kuris apsupa mūsų žemę. Ne dyvai tai-gi, juog tokiame danguje visi šviesalai, t. y. žvaigždės, plianėtos ir komėtos, liuosai sau plaukia paskirtais keliais.

— Taip veikiaus butų pagal Dievo galybę, — sutiko ant galo Kerys.

— O kodėl dangus yra mėlinas?

Juk oras be jokios varsos! paklausė viens berniuks.

— Nors oras yra be varsos ir perrėjimas, vienok per didelį savo storumą (jis apsiaučia žemę per keletą dešimčių verstų aplinkui) jis išrodo mėlinas esąs, — paaiškino Keriuks.

Tuomi ir pasibaigė aną vakarą šneka. Vienok Bartkus ėjo namon ne tuščias: daugelis mislių skrajojo po jo galvą — debesiai — ar balti lyg sniegas, ar šėmi, vanduo tėra tiktai duja, katra plaukia padangėmis vėjų blaškomi, tas mėlinas danguas skliautas tėra oras apsupąs žemę; mūsų-gi žemė prilygsta kitiems dangiškiems kunams — mėnuliui, saulei, žvaigždėms, laikosi ore be jokių paramščių tiktai vienu traukiamu ir krutėjimu aplink saulę. O kad per augžtybę mokslo, kad gal išmieriuoti tai, kur nė ranka nė koja siekti negali; tiktai stebėkis: atstumas saulės nuo žemės pildo 140000000 verstų, o 1200000 sykių didesnėji už žemę; todėl-gi ji vienu traukimu užlaiko žemę ant oro bet ką? ką Keriuks buvo sakęs? Kad . . . jei žemė ne rietėtu aplink saulę, tai ši prietrauktų žemę prie savęs! Tai-gi žemė rietą aplink saulę, o ne atžagarei?! . . . Ši buvo pastaroji mislis Bartkaus ana vakarą.

Kitą syki pas Keriuks Bartkus ir parodė savo abejojimą apie tai, kad žemė riet aplink saulę: „Juk saulė kas-rytą pateka ir nusileidžia kas vakarą; matomai, ji kruta!“ — tvirtino Bartkus.

— Ne taip dedasi, kaip tamistai rodosi, — atsakė Keriuks. Tokių dangiškų kunų arba planėtų, kaip žemė, yra apie 200 (tarpo jų 8 didelios) pasauleje, ant kožnos yra diena ir naktis, ant kožnos saulė pateka ir nusileidžia; todėl pagal tamistos žodžius saulė turėtų rietėti aplink kožną, o kaip ji vienu sykiu rietės aplink kožną?! Ne! Sutvertojas išmintingiaus parengė. Jis taip paliko, juog kožna plianėta riet aplink saulę paskirtu keliu ir pati sav daro dieną ir naktį!

— Tai iš tikro žemė riet aplink saulę! stebėjosi Bartkus.

— Jeigu žemė rietėtų, tai girdėtumėm ją rietant, — tarė berniuks.

— Tai-gi žinok! perspėjo jį Keriuks: žemę ne ratai, oro kelias ne brukas; žemė eina taip švelnei, juog nėra galima jausti jos krutėjimą. Antai laive ant vandens ne taip švelnei ein, ir tad jame stovėdams ne jausti, kaip jis šliauž.

— Na, tai žemė kožną dieną apeit vieną syki aplink saulę? paklausė Kerys.

— Ne, vieną dieną ji neatliks tokios kelionės: beveik 900 milijonų verstų. Visą kelią žemė praeina per 365 dienas arba 12 mėnesių — žodžiu sakant — per apvalius metus. Dėlto-gi mes laiką ir skaitome metais: mūsų metų yra žygis žemės aplink saulę.

— Toki tai pasaka! O kitos plianėtos kaip? — paklausė vėl Kerys.

— Anos, kaip sakiau, taipogi bėga aplink saulę, kožna savo keliu; tiktai artimoji saulei planėta praeit visą savo kelią per 88 paras,*) todėl ir metus tur trumpus; tolimoji-gi per 164 mūsų metus, todėl ir metai tenai ilgesni už mūsų amžį atsakė Keriuks.

— Ai, ai, ai! Kaip-gi ten žmonės? Tur buti negyven nė meto! — sušuko berniuks.

— Dievs žino, ar jie tenai yra! mes tiktai težinome, juog tenai, kaip ir pas mus, mainosi diena su naktia, atsakė Keriuks.

— Gera! Bet kodėl teip dažnai čia ant žemės mainosi diena su naktia; juk turėtum vieną pusę metų buti diena, o antrą — naktis, jei žemė riet aplink saulę? pradėjo manyti Bartkus.

— Tamista teisybę sakai! mes tuoj persitikrinsim. Tardams tai, jis įbriežė žiburį (buvo jau tamsu) ir pagriebes nuo lentynos kaž-koki įrankį: gumulį ant kojale, kurį jis pavadino globu, toliaus šnekojo, juog toki, kaip tas globus, esanti visa žemė; nurodė, kur yra paženklintos marios, kur sausuma ir kalnai, ir kur mūsų tėvynė. Kad visi svečiai išmeigė akys į tą vietą, Keriuks pastatė globų prieš šviesą ir pradėjo palengva nešti jį aplink žiburį: ana vieta da valandėlė buvo šviesoje — žiburio, potam-gi įėjo į tamsą, ir tiktai prieš baigant vėl išėjo ant šviesos. Teisybę buvo sakęs Bartkus: viena pusė globaus buvo šviesoje par pusę laiko, antra-gi par antrą pusę.

— Matote, — tarė Keriuks, — juog pusę metų turėtų buti šviesa t. y. diena, ir pusę metų tamsa — nakties, bet taip nėra čia ant žemės dėl tos priežasties, juog žemė, rietėdama aplink saulę, sukasi pati apie savę kaip tekynis ant ašies, arba šits globus. Dėl aiškumo jis pasuko globų: dabar kiekviena pusė gumulio dažnai kliudavo tai į šviesą, tai į tamsą.

— Kaip žemė gal du darbuatlikti vienkart? — tare Kerys.

*) Diena ir naktis = para.

— Kodėl negalės?! — atsakė Keriukas; — ar nematėte, kaip valga šokia; poros besisukdamos apie savę vien eina į prišakį; arba antai vilkiuks, paleistas, pats sukasi apie savę ir da begioja aplinkui. Tegul dabar riet vilkiuks aplink žiburį: saulė ir žiburis stov ant vienos vietos, o žemė lyg vilkiuks riet aplinkui ir sukasi da apie savę. Sukdamasi apie savę žemė, kaipo vilkiuks, atgręž į šviesą tai viena, tai antrą pusę: taip pasidaro ir mainosi diena su naktia. Pakol žemė apeina syki aplink saulę, ji apsisuk apie savę 365 kartus, todėl metuose yra 365 paros arba 365 dienos ir 365 naktys; pakol ji apsisuk syki apie savę praeina 24 valandos arba visa para. O kas link tai, juog saulė rodo mums kilstanti augštyr ir nusileidanti, tai paeina nuo sukimosi žemės apie savę: dabar yra naktis t. y. saulė šviet anapus žemės, o pas mus ji pradės šviesti tada, kada mūsų pusė žemės atsisuks prieš saulę; kadangi žemė ne atsisuk akies mirksnyje, o suvis palengva, todėl ir saulė mums pasirodo išpalengvo kilstanti augštyr ant dangaus, pakol žemė neatsisuk tiesiau prieš saulę. Tokiu doriu (budu) žemė, sukdamosi apie savę nuo vakarų į rytus, per dviliką adynų prasisuk' pro saulę — ir mums rodos, juog saulė leidžiasi į vakarus, žinoma teip-pat palengva, kaip ir lyg dvilekos. Ant galo žemė nusisuk' suvisai nuo saulės — ir mes sakome, juog saulė nusi-leido.

— Jau, jau senei nusileido saulatė! — tarė Bartkus griebdamas už savo kepurės.

Ar butumi, skaitytojau, iškentęs nenuėjęs ateinančios nedėlios pavakarę pas Kerius! Taip ir Bartkus: spėjo tikrai parvykti namon iš bažnyčios ir tuoj išgrįžo. Susirinkus svečiams užėjo šneka apie mėnuolį. Keriuks pasakojo, juog mėnuo taip-pat apvalus, kaip žemė; teipo-gi juog jis ne toksai mažutis, kaip mums rodosi per atstumą jo nuo žemės. Jeigu nuo mėnuolio pažvelgti ant žemės, tai ši daug didesnė rodutusi už jį. Bet išgirde, juog mėnuo yra tamsus svečiai pradėjo prieštarauti.

— Kaip jis gal buti tamsus, kad kiekviens savo akimis mato, juog jis šviet! — tarydavo jie.

— Ne viską akys aiškei mato, — atsakė Keriuks: akys antai mato galą žemės, ir dangaus skliautą, ir saulę didumo kepurės, jos mato, juog saulė riet ir t. t., bet tai tėra tiktai akių apgauliai. Reikia, kad kartu su akimis ir protas matytų! Iš tikro mėnuo šviet, bet ne savo šviesa; pats per savę jis yra tamsus, kaip ir mūsų žemė, o kad jį apšviet' saulė, tai ir jis tampa šviesus. Iš karto matyti, juog nuo mėnuolio šviesa yra kitoniška, negu šviesa saulės: ant saulės ir pažvelgti nėra galima, o į mėnuolį žiūrėk, kiek nori. Šviesa saulės yr atri, spindanti, o mėnuolio apsiniaukusi ir daug

silpnėsnė. Jau iš tai gal suprasti, juog mėnuolio šviesa yra svetima. Toksai pat skirtumas yra tarp visų kitų dangaus šviesalų: vieni — patys savo šviesa šviet, o kiti svetima šviesa t. y. atmušdami šviesą saulės. Pirmieji šviesalai yra žvaigždės, atriejie — plianėtos. Žvaigždės šviet' taip-pat, kaip saulė, tiktai yra labai tolimos nuo žemės ir todėl jų nematyti dienovidžiu; o plianėtos šviet, kaip mėnuo arba žemė, t. y. atmečia šviesą saulės.

— Sakyk, tamista, — trukus valandėlei tarė Bartkus, — iš kokios medegos yr saulė arba tas pats mėnuo?

— Mokslas rodo, juog medega saulės yra pusėtinai skysta iš didelio karščio ir apsupta garais, o mėnuo yra beveik iš tokios pat medegos, kaip ir žemė, tiktai kietesnios, atsakė Keriuks.

— Kas ten jums rup' apie medegą mėnuolio: juk nė arsit, nė sėsit tenai, — tarė Kerys, — aš norėčiau žinoti, kodėl mėnuo mainosi: syki jis tur' pavizį (arba pavidalą) pjautuvo, potam auga ir tampa apskritu ir tt.

— Dėl šitos priežasties, tėtuzzi, — atsakė Keriuks: — mėnuo pats per savę yra tamsus, o saulė teapšviečia tik vieną jo pusę; kadangi jis riet aplink žemę, per tai mes nuo žemės vieną syki tematome siaurą pašalėlį apšviestosios jo pusės, kitą syki platesnį, o da kituomet visą apšviestąją pusę, t. y. kada mėnuo pusę kelio atliko aplink žemę. Po tai mes jau neb matome ano siauro pašalėlio, kurį visupirmu patėmyjome. Toliaus jis pradeda dilti, ant galo bėra matomas jo pašalys, kaip pjautuvas, tiktai atbulai pastatytas, negu pradžioje, pagalios jis tampa neįmatomas dėl mūsų.

— Iš tikro mėnuo riet? Tai ne akių apgaulei! — Stebėjosi Bartkus.

— Tai yra teisybė! — tarė Keriuks ir tuoj uždegęs žvakę pastatė ją ant stalo prieš Bartkų, o į savo ranką pasėmė aną globų ir paėjęs į užpakalį Bartkaus, laikė jį už jo galvos. Žvakė tegul buna saulė, — kalbėjo toliau Keruks, — tamistos galva — žemė, o šis globus tegul buna mėnuo; ogi ar matai, tamista, dabar apšviestąją pusę globaus? — paklausė jo Keriuks, kada jis atsisuko į užpakalį.

— Matau, atsakė Bartkus.

— Tai-gi, kad mėnuo taip stov' nuo saulės ir žemės, kaip dabar šits globus, tada mes vadiname jį pilnačiu, dėlto kad visa apšviestoji jo pusė yra matoma, kalbėjo Keriuks; — kada-gi mėnuo stov' šėip — jis panešė globų į dešinę pusę — tad mes vadiname delčia....

— Tikrai! jau neb-visa pusė bėra apšviesta, tarė Bartkus, žiūrėdamas į globų.

— O dabar ar daug apšviestosios pusės matai tamista? paklausė Keriuks, statydamas globų tarp jo ir žvakės.

— Vos tik menką pašalėlį, — atsakė Bartkus. — A... tai jau bus jaunotis, suprantu! — pridure Bartkus.

Nekurie iš švečių sėsdavo vieton Bartkaus ir savo akimis tėmydavo, kaip mainosi mėnuo.

— Vienok, — tarė Bartkus, — ant dangaus mes nematome viso mėnuolio, tik apšviestąją dalį jo, o čia apšviestiosios dalies yra matomas visas gumulys; kodėl tai yra?

— O tai dėl šios priežasties čia kambaryje globus yra apšviestas ne vien nuo žvakės — iš tos pusės, bet ir iš kitų šalių, nės šviesa žvakės atsimuš nuo sienų ir apšviet jį šiek tiek iš visų pusių; mėnuolis-gi tiktai iš vienos pusės — nuo saulės tebuna apšviestas, per tai mes jo viso ir nematome, paaiškino Keriuks.

— Tur buti, mėnuo apeina aplink žemę 12 sykių per metus? — paklause Kerys.

O kodėl jis ne vienodai eina: syki 30 dienų syki 31 dieną? paklause da berniuks.

— Jis eina vienodai, bet per metus spėja apeiti aplink žemę daugiau, negu 12 kartų, beveik 12 su puse. Norint kad skaitlius mėnesų būtų lygus, t. y. 12, reikėjo nekuriems mėnesiams duoti 30 dienų, kitiems — 31 d., t. y. par 1—2 dienų daugiau, negu mėnuolis trunka apeiti aplink žemę. Paprastas metas tur 365 dienas, bet kadangi žemė syki apeina aplink saulę per 365 d. su 6 valandomis, todėl 3 metus skaitant po 365 d., ketvirtamjam susitaiso 365 d. ir 24 valandos arba 366 d.

— Tai-gi pertrankė jį Kerys, dėlto kas ketvirtą metų ir vadiname pridelio arba iglaustiniu, kad vasariui prideda vieną dieną. Toksai bus ateinantis metas.

Ant tai ir pasibaigė šneka aną vakarą.

Svečiai išgriuvo iš grįčios laukan. Buvo graži mėnesina. Minės žvaigždzių įvairi spiksojo iš augšto; o paukščių takas, lyg audeklas ištęstas ant žolyno, tysojo ant dangaus.

— Žiurėkit, žiurėkit, — tarė berniuks, veizėdams į mėnuolį, antai Kainas Abelį ant šakių laiko!

— Tai tav taip rodosi, tarė Kerys, — aš matau žmogaus veidą.

— Kodėl taip rodosi? — tarė į Keriuką Bartkus.

— Vis tai dėlto, juog paviršius mėnuolio nėra švelnus, ne lygus — tur kalnus ir pakalnus, todėl ir šešėlius; kalnai iš vienos pusės šviesus, iš antros tamsesni — jie ir rodosi kas-nors esą, aiškino Keriuks. Tenai nė žmonių, nė gyvulių, nė augmenų nėra, nės nėra oro, be kurio niekas negal gyventi nė augti. Nuo-bodi ten šalis, kur nėra nė vėjo, nė mėlinojo dangaus, nė debesų, kur per amžius nėra lietaus, neaug' nė miškai, nė krumai, nė gyvuliai veisiasi, nė paukšteliai gysta, kur amžina tyla, lyg kapuose . . .

— Tai dėka Dievuliui, kad Jis mus ant žemės paliko! atsidusėjo Bartkus ir pasakęs su Dievo nuėjo namon.

Kitą syki svečiai pradėjo šnekėti apie aptėmimą saulės. Viens matomai su baime pasakojo, kaip aną metų užtemusi saulė, juog visi sutvėrimai nuliudę palikę, visas prigimimas rustus tapęs, o kiti vėl su baimė klausė jo.

— Viens kareivis man sakė, tarė viens svetys, — juog jis skaitęs knygoje, kad aną metų saulei buvusi uždrausta buti.

Ant šių žodžių išbiro daug skanaus juoko.

— Tai nekniekei! — tarė Keriuks. — Vakare degant žiburiui ištiesk ranką tarp žiburio ir sienos — matysi, juog ant sienos yra šešėlis; jeigu dabar ir mėnuo ar kita koki-nors planetą stotusi tarp saulės ir žemės, aišku juog jos šešėlis nukristų ant žemės, tai ir būtų saulės aptėmimas. Kadangi visi dangiški kunai eina sav paskirtais keliais, kurie yra žinomi mokslui, todėl mokinti vyrai išskaitliavę, kuomet bus aptėmimai, apgarsin' tai raštuose arba kalendoriuose. Mokantis skaityti, gal kas metų pirkdams kalendorių, vis tai žinoti.

— O-gi ar buna pasakyta tuose kalendoriuose apie šluotas, kur ant dangaus pasirodo? — paklausė viens iš svečių.

— A-a, šnekate apie komėtas? Žinoma buna kalendoriuose pasakyta, ar pasirodys komėta, ar ne! — atsakė Keriuks. — Žmonės laikė komėtas už pranašus bado, maro, kurių arba kitų įvairių nelaimių čia ant žemės, bet dabar jau persitikrino, juog komėtos nė jokių nelaimių negal pranešti, nės jos eina paskirtais keliais ir savo žygio mainyti negal, o per tai ir pranašauti negal! Čia dėl mūsų tik geistina žinoti, kas per šviesalai yra tos komėtos, paskui kurias traukiasi uodega, kaip šliužė paskui laivus. Nekurie mokinti vyrai mislyja, juog komėtas ne kas kits kaip tik busentieji šviesa lai kurie da teb-gaminasi, t. y. tokie, kurie da, ne sutirštėjo arba nesukankštėjo; jų medega da taip skįsta tebėra, juog ji perregima kaip vanduo arba oras, nės per ją matyti žvaigždes iš anapus. Yra da kiti kunai ant dangaus panašūs į komėtas, taip vadinami migloti šlakai; nuo pavizio jie panašūs į dują (migla); sako, jie esą janniausi dangaus kunai, o jaunesni už komėtas.

— Teisingai pasakyta: dangus apreiskia Dievo galybę! — tarė Kerys, — bet iš kur žmonės vis tai žino?

— Nuo pradžios sviato, — pradėjo pasakoti Keriuks, — praėjo kaip sako keletas tukstančių metų. Per tukstančius metų niekam į galvą neatėjo, juog mūsų žemė gal buti panaši į gumulį: visi — ir mokintieji ir protingiausieji žmonės — mislyjo, juog žemė yra plokšti lyg asla.

Tiktai 400 metų atgal išsirado pirmasis žmogus, pradėjęs mislyti ir kalbėti apie apvalumą žemės: tai buvo Kristapors Kolumbas. Ne veltui jis igijo savo protą: ilgai mokinosi mokyklose, o paskui da ilgiau pats per save. Senei jis mislyjo apie tai, bet vien da bijojo apskelbti savo mislis, vien da slėpė ir tylėjo, idant ne apsiriktų. Pagalios pasiprotėjo: „žemė tur buti gumulys, — tarė jis, — ir aš apvažiuosiu aplink ją!“ Nepoiligai kreipėsi prie valdžios, prašydamas duoti jam laivų dėl kelionės. Kada-gi jis apskelbė savo mislis, tai visi iš jo juokėsi: „tu brolau, išprotėjai! Kaip tu atgal pagriži, jei žemė apvali? žemyn tu vandeniu nusileisi, bet kaip atgal ant vandens kalno užkopsi? a?“

Nebiškentė Kolumbas, apleido savo gimtinę ir iškeliavo į svetimą šalį įieškoti laimės. Jisai buvo valakas, o išvažiavo į Ispaniją. Vienok ir čia jam nesiklojo! Tada jis kreipėsi prie Prancuzų karaliaus, bet ir čia nelaimėjo. Nė viens ne tikėjo jam ir nenorėjo duoti laivo ant pragaišinimo. Beveik 20 metų vargo jis, pakol viena protinga galva-karalienė Ispanų — neišprašė nuo savo vyro duoti Kolumbai laivus. Su dideliu džiaugsmu pasirengė Kolumbas ant kelionės; pagalios sėdo į laivą ir išvažiavo.

Važiuoja jis mėnesį vieną, antrą ir trečią jurėmis, kur nuo sutvėrimo svieto da žmogus nebuvo, važiuoja — bet niekur nieko daugiaus nemato, kaip tiktai dangų ir vandenį. Jo marininkai iš pradžios vien da kentėjo, vien da nenustojo vilties; baigėsi jau trets mėnesis, bet žemės niekur da nematyti. Baugu jiems tapo; pradėjo jie šnekučiuoti tarp savęs, juogei jis nuvezė juos kasžin kur, juog niekados jiems iš čia nebepagrišti — žodžiu, juog čia jie ras sav galą! Pradėjo jie burkuluoti ir prieštarauti Kolumbui. Vienok Kolumbas šep taip nuramino anuos, iikalbėjo palaukti da trejetą dienų ir tokiu budu išgelbėjo savę! Trečiąją dieną prieš vakarą marininkas nuo viršunės stiebo staiga suriko: „žemė!“

Viskas, kas tiktai buvo gyvas ant laivo, išpuolė ant viršaus ir išmeigė akis į tolį jūros. Po keletos minučių visi umai suriko: „žemė! žemė!“ Nuo džiaugsmo jie nebžinojo, ką bedaryti: meldėsi, verkė, bučiavosi viens su kituom. O ką Kolumbas? Jis dabar visiškai nudžiugo! Prieš jį krisdavo ant kelių, bučiuodavo jo rankas, apdarą

Tokių tai budu atrado Kolumbas anapus žemės gumuolio naują šalį vadinamą dabar Amerika. Kada Kolumbas laimingai pagrižęs Ispanijon apsakinedavo apie naują kraštą, naujus žmones, naujos karalystės . . . — tai Ispanų karalius nebžinojo, kaip jį apdovanoti, o visi tie, kurie iš jo pirmesnei juokėsi, dabar gerinosi prieš jį.

Į sostapilę Kolumbas įvažiavo koksai karalius: žmonės šukavo, šaudė iš armatų, skambino į varpus . . . Dabar jam viskas gerai klojosi, vienok pabaiga buvo verksminga! Daugumas pradėjo dabar jam pavydėti ir per tai stengėsi ką nors pikto padaryti. Vieni bandė numazinti garbę jo atradimo; syki ant puotos pradėjo šnekėti apie tai, juog ne sunku buvo Kolumbui atrasti Ameriką, juog kiekviens važiuodams tuom pačiu keliu galėjo atsидurti į ją. Tada Kolumbus nieko nesakydamas ima nuo stalo kiaušini ir taria: „Kas iš jusų, vyrai, pastatys ant stalo šitą kiaušini smaigaliu?“ Visi bandė statyti, visaip protavo, bet kiaušinis gulėsi ant šonų ir nē vienam nepasisekė. Tad Kolumbas pasėmė kiaušini, prispaudė jį smaigaliu prie stalo — kiavalas (lukštas) ižužo ir kiaušinis paliko bestovįs. Dabar visi sušuko: „ta-a-ip! taip ir mes galime!“ Vienok protingesniejie susiprato ir nutilo. Kiti-gi pavyduolei — valdininkai, jenerolai ir admiralai — apkalbėjo Kolumbą prieš karalių ir siekė tai, juog jį su retežais ištumė į kalinį. Baigdamas savo amžių Kolumbas liepė idėti tuos retežius su savim į grabą . . .

Mirus Kolumbui kits karžigys, Magelonas, sekdamas pėdomis Kolumbą aplenkė Ameriką ir keliaudamas ištisus metus pagrižo atgal, ten iš kur buvo išvažiavęs. Po tos kelionės Magelono nebegalima abejoti, juog žemė yra gumulys, nės jis tai parodė apvažiuodamas aplink žemę.

Išsirado da ir kits protingas vyras vardu Koperninkas. Mokyklėje jį da mokino, juog žemė stov ant vietos, o saulė vaikščioja aplink ją, bet mokintinis buvo labai mitrus ir ne tikėjo savo mokintojams ant žodžio, o viską pats norėjo patirti. Ilgainiui jis mokinosi ir tyrinėjo ant dangaus kelių, kuriais šviesalai kruta; pagalios parašė apie tai knygą. Septinerius metus jis rašė ją, bet nematė jos atspaudintos, nės pasirinko. Da prie jo gyvos galvos, o ipatingai mirus jam kada knyga buvo perskaiityta, jį apjuokė ir paniekino: mokinti vyrai jį pavadino bepročiu, o dvasiški — ėretiku!

Vienok tarp mokintųjų viens, vardu Galilejus, pradėjo liudyti, juog Koperninkas nėra beprotis ir ėretikas, nėra saulė tikrai stov ant vietos, o žemė sukasi aplink ją. Bet ir jam niekas netikėjo ir igrudo jį į kalinį; iš ten jį tepaleido tada, kada jis prižadėjo kalbėti, juog pats netiki Koperninkui. Praleidus keletą metų daug kitų mokintų vyrų pradėjo šnekėti apie tai vien aiškiau ir aiškiau; da po kelerių metų ir patys priešai Galilejaus jau skelbė jo teisybę.

Apie du šimtų metų atgal viens anglas vardu Neutonas patyrė, kuomi laikosi ant pasaulės žemė, mėnuo, žvaigždės ir pianėtos — žodžiu visi dangaus kunai. Tai šitaip atsitiko.

Vieną syki gulėjo Neutonas sode po obele. Netikėtai ant jo nukrito nunokęs obuolis. Jis pradėjo protauti, kodėl tai obuolis krinta žemyn, o ne augštyn? Aišku, juog kiekviens galėjo jam atsakyti: todėl, juog obulis yra svarus! Vienok kas tai yra svarumas, ir kodėl nevien svarus daiktai, bet ir lengviausi, kaip antai pukas, krinta vis-gi ant žemės, o ne augštyn? Jeigu, mislyjo jis, ir pukas neturįs beveik nė jokio svarumo krinta ant žemės, tai svarumas tur buti tiesiog traukimas žemės prie savęs, toksai pat traukimas, kaip antai magneso. Kadangi pukas ir obulis krinta ant žemės per tai, juog ji trauk prie savęs, tai ir žmogus, gyvuolis namas ir viskas čia ant žemės ne krinta nuo jos dėl tos pat priežasties. O mėnuo? ar ne todėl jis sakasi aplink žemę, kad ji žemę trauk prie savęs? Juk akmuo sukamas ant siulo aplinkui tuoj nulekia šalin, kaip tik paleidi siulą iš rankos! Taip ir mėnuo nulėktų į gilumus pasaulės, jei žemė liautusi jį traukusi prie savęs!! Jeigu taip dedasi su mėnuoliu, tai pati musų žemė ar ne todėl riet aplink saulę, kad ją saulė trauk prie savęs?!

Tokiu budu protaudamas Neutonas nuo obuolio perėjo ant tai, juog visi dangaus kunai laikosi pasauleje dėl tos pat priežasties, dėl kurios obuolis krinta ant žemės: tą priežastį mes paprastai vadiname svarumu, o jis pramine traukimu. Praleidus šimtą metų mokinti vyrai suprato, kas tai yra komėtos, ir nuo to laiko nustojo jų bauginties. Viens anglas vardu Gallejus tyrinedams komėtas, įpatinai vieną, kuri jau keletą sykių buvo matoma senovėje, rado apie ją žinias senuose raštuose ir išskaitliavo, juog apsiereiskimas tos komėtos atsikartodavo per kiekvienus 76 metus.

Todėl jis ir pranešė, juog tokį ir tokį metų vėl pasirodys ta pati komėta. Visi su nekantrybe laukė to meto. Tikrai! Pranašavimas įvyko. Tas nusidavimas pertikrino visus, juog komėtos tur sav paskirtą kelią, juog jų apsiereiskimas skelbia ne rustybę Dievo, bet tikrai tvarką arba pariedą pasauleje.

Kits anglas Geršelis išmislyjo tokį žiuroną, per katrą už tukstančių verstų galima matyt. Tas žiuronas vadinasi teleskopu. Per tą žiuroną patėmyjo, kas dedasi ant mėnuolio, kas tai paukščių takas; patėmyjo, juog už matomo mums paukščių tako yra da kits toksai pat. Visi tie patyrimai rodo, juog mokslas kas-kartą platinasi. Antai ir šits mokslas, apie ką mes dabar šnekame, kurį vadin astronomija, beveik suvis nebuvo žinomas tris šimtus metų atgal. Aišku, juog vaikų vaikai musų žinos daugiau, žinos tai, ko mes dabar nepermanome.

Taip pabaigė šnekęs Keriuks. Svečiai valandėlę tylėjo, o potam pradėjo skaidyties namon, nės buvo beveik pusnaktis. Kartu su

kitais išėjo ir Bartkus, pilnas naujų mislių ir naujo supratimo. Ts.

• Karė grekų su turkais.

Ši pavasari ištiko karė tarpu grekų ir turkų. Mat į pietus nuo Grekijos yra sala Kreta arba Kandija, kuri prigulėjo Turkijai. Ale gyventojų tenai bent du trečdaliai grekai ir tik trečia dalis turkai. Jau nuo senovės kartas nuo karto susipjaudavo ant tos salos turkai su grekais ir tankiausiai grekai budavo pergalemi. Teip ir šiom sykių sukilo grekai Kretos prieš turkus. Teip vadinamos didėsės Europos viešpatystės: Anglija, Italija, Prancija, Vokietija, Austrija ir Rosija nusiuntė po dvejetą savo kariuminės laivų pas tą salą, neva dėl apmalšinimo maišto ir surėdymo patvaldystės ant Kretos. Tai-gi Kretą norėjo nepriegulme valstija padaryti, tiktai jos valdimierą butų sultonas užtvirtinęs.

Ale Kretos grekai nė klausyte nenorėjo apie savystovę valstiją, jie aiškiai reikalavo, kad jiems but leista prisidėt prie Grekų karalystės. Į pagelbą kretiečiams Grekija nusiuntė kariuminės pulką su pulkauninku Vasos'u. Tasai ėmė ištikruju turkams kailį pert. Tada didžiųjų viešpatysčių laivai ėmė mušt grekus, neprileist maišto privežt jiems, šaudyt į juos, žodžiu — ėmė nešt pagelbą turkams. Inirtę grekai pradėjo rengties ištikruju į karė su turkais, pasitikėdami ant Anglijos pagelbos. Turkai tuom tarpu sutraukė ant Grekijos rubežiaus daugybę kariuminės ir sulaukė pagabios valandos išgriovė į Grekiją. Nepoilgam pasirodė, kad grekai negali atsiturėti prieš daug skaitlingesnę turkų armiją, kuriai priegtam rodas davinėjo esantieji ant turkų tarnystos vokiški apicierai. Ne daug laukus grekai buvo pergalėti, kuone pusė Grekijos užimta turkų kariuminės ir dabar jau Grekija prašo tykos (pakajaus). Derėjimai da nepasibaigę, bet galima spėt, kad Grekija turės užmokėt turkams kelis milijonus kontribucijos ir da bene atsiduoti kelis parubežinius punktus.

Anglija-gi ir kitos neva krikščioniškos valstijos nė mislyti nemislyjo padėt silpnutei Grekijai. Reikia da paminėt, kad pakilus karei iš viso svieto pakraščiu grekai subėgo ginti savo tėviškę. Iš Amerikos, iš Anglijos, iš Rosijos ir kitų žemių daugumas jaunų grekų ant pirmo šauksmo metė pelningus užsiėmimus ir nulėkė į Grekų kariumines eilias. Didžturčiai grekai nesigailėdami siuntė milijonus piningų ant prilaikymo tėvynės apgynėje. Tiktai karališka giminė Grekijos ipač sosto ipėdinės nepuikiausiai elgėsi. Sosto ipėdinės skaitėsi vyriausiu kariuminės vadovu ir ažuot žiurėt kariuminės jisai daugiaus rupinosi, kaip gardžiaus prisivalgyt

ir išsimiegot. Užtatai inirtę greikai Atėnuose sostapilyje Grekijos grasino išvysią karalių savo ir įtaisytią respubliką pas save. Net kitų valstijų laivai turėjo ateiti karalių ginti nuo jo padonų. Iš grekų pusės atsizvėmėjo pulkauninkas Smalenskis, kuris su savo kareiviais kelis syk buvo sumušęs turkų pulkus.

Kreta turbūt bus apgarsinta neprigulinčia nė nuo Turkijos nė nuo Grekijos, t. y. bus atskirti valstija.

Klausymas, kodėl nė viena krikščioniška valstija nepadėjo krikščioniškai Grekijai priešais muamedonišką Turkiją? Atsakyti nesunku. Turkiją sumušti ir atimti nuo jos žemes dabar pajiegtų kiekviena didesnė viešpatystė — ar Rusija, ar Austrija su Vengrija, ar Anglija, ar Prancija ar Italija. Ale nė viena iš jų nenori, kad kita pasipelnėtų daugiau, nėgi ji pati nori. Priegtam Turkija turi prisikolinusi piningų nuo kitų viešpatysčių, ipačiai nuo Prancijos. Sumušta Turkija, žinoma, negalėtų mokėti nė procentu.... Tai-gi nesutikimu viešpatysčių ir gyvena Turkija. Rusija labai malonėtų pasiplėsti nuo Turkijos da žemių, o ipač jai reikalingas Konstantinopolis su marių susmauga Dardanėlais, kad galima but liuosai laivus leisti iš Juoduju Marių į Viduržeminės. Ale išsyk negali to padaryti.... kiti neduoda. Anglija teipo-gi turi didelį norą Egiptą su Aprikos plotais pasiimti ir da salas kelias. Kitos kaimingos Turkijos irgi tikisi ši tą laimėsią nuo istančios Turkijos. Bet apart to yra da mažiukės valstijos, pastojusios iš Turkijos kuno, kaip Serbija, Bulgarija, Grekija, Ruminija ir dabar kylanti Armenija. Juk jos gali su laiku sustiprėti ir pasavinti Turkijos palikimą pagal savo norus. Tada didžiomsioms viešpatystėms nebeliks ką imti nuo turkaus... Taigi nė Rusija, nė Austrija, nė Anglija, nė Prancija, nė Italija, nė Vokietija visiškai nenori, kad kokia nors iš tų mažesniųjų valstijų sustipriėtų. Štai dabar Grekija, kad but pergalėjęs turkus, tai būtų gal prisidėjęs prie savęs apart Kretos da ir Makedonijos dalį. Pakilus da kitai karei, juk ji ir Konstantinopolį galėtų pasiimti. O tada ažuot silpno turkaus kaiminkos turėtų stiprią Grekiją. Tai joms neparanku. — Per tai ir nebuvo pagalbos Grekijai šiuom kartu, kad susipešus turkams ir grekams abiejį pasidarytų silpnesni — teip yr geriaus Europos viešpatystėms ir viešpačiams.

Armėnams teipo-gi neduoda pagalbos kitos viešpatystės, nės Rusija nė daleidžia, nės pastojus armėnų valstijai po turkum, galėtų užsimanyti prisidėti ir tie armėnai, kurie po rusų valdžia skursta.

Yra net tuli darodymai, kad Anglija ir Rusija tyčia sukelia kartas nuo karto Turkijoje sumišimus, kad Turkiją apsilpnų ir kad kartais

sudrumstus vandenį ir atkreipus ant to kitų akis, patiems varyt kur-kitur savo kitokius dalykus. Teip mena, kad Anglija sumaišė Turkiją ir Grekiją, kad paimt tuom tarpu be kliučių plotus žemės pietinėje Aprikoje ir apie Egiptą. K.

Korespondencijos.

Iš Kauno gubernijos rašo, kad tenai daugumas „učitelių“ perėjo prie rundavo degtinės pardavimo ir dabar, girdi, daugumas „učitelių“ vietų neužimta ir nėr kuom šiuom tarpu jas užkimšti. Teip gailistauja mus „obrusiteliai“.

Ir ištikruju gali jie šiek-tiek nusiminti, nės šių metų gyventojų surašas parodė, kad per 46 metus maskoliškose gubernijose gyventojų nė kiek nepasidaugino, tai rodo, kad iš ten maskoliai į viešpatystės pakraščius išsikraustė. Tai-gi iš kur bus imta maskoliai prie monopoliaus degtinės, jei tikra maskolija senka.

Ale mes galim maskolius suramyt, kad da gana yra ir pas mus Lietuvoje visokių maskolių-pašlemėkų, kurie pilnai tinka ant vietų „učitelių“, kurie ne tiek mokinimu vaikų, kiek šnipinėjimu lietuvių ir rašymu danešimų bei girtuoklyste užsiima. Mes netikim, kad tokių žmonių-pasturlakų mums dabar pritruktų. L.

Iš Vilniaus. Per rinkimus į miesto rodą šimet maskoliams nenusisėkė: išrinkta jų kurkas mažiau, nėgi katalikų. Kaune teipo-gi atsitiko. Pertai visi obrusiteliai baisiai siunta ant katalikų, sako, kad tai susikalbėjimas buvo prieš maskolius, kad valdžia turi nedaleisti tokio maskolių paniekinimo. Mat kacapai pas mus jau teip išidrašino, jogei viską norėtų aržioję laikyti. Mes galim tik pasidžiaugti, kad Kauno ir Vilniaus miesčionys nors šiek-tiek maskoliams nosį nuleisdino. U.

Trakai. Iš čionai ateina žinia, kad per buvusį sausio mėnesį gyventojų surašą prižiūrėtojas Trakų surašymo apielinkės buvo davęs surašytojams paliepimą, idant lenkų prirašytų ne daugiau, kaip 1 ant 100 gyventojų. Nors buvo aiškus ministerio prisakymas, kad surašant gyventojus reikia viską užrašyti teip, kaip patys žmonės sako, jokiū būdu neperkreipiant atsakymų, vienok pasirodo, kad daugelyje vietų surašytojai užrašinėjo visai kitaip, nėgi gyventojai pasakojo. — Teip Lietuvoje, ipač kur buvo užrašytojas maskolius, tai stengėsi kiek galėdamas daugiau maskoliškai kalbančių prirašyti, jei tik kas pasisakė maskoliškai mokąs kalbėti, tai to prigimta kalba buvo užrašyta maskoliška. Kur unitai gyvena, tai ten per surašą net pasipriešinimai valdžiai pasidarė. Mat unitai pagal „ukazą“ Nikalojaus I skaitosi pravoslavais,

o per surašą daugelis ju pasisakė katalikais. Kada užrašytojai norėjo juos pravoslavais užrašyti, jie ėmė rėkti ir priešintis prieš tai. Nekuriose vietose Liublino gubernijos žmonės už tokį neteisingą surašęjų pasielgimą tapo policijos kumščių apmalšinti ir dagi sude apkaltinti už pasipriešinimą valdžiai.

Tai mat, kokia pas maskolių teisybė. Žmonės pildė prisakymą ministerio, kad viskas but užrašyta teip, kaip patys gyventojai sako, o policija ėjo prieš ministerio prisakymą, užrašydama pagal savo norą. Ir vis-gi kaltais pasiliko žmonės.

L.

Naumiestyje pasikorė 25 dien. kovo mėn. šiu 1897 m. pavieto biuro valdininkas Ganenko. Tai buvo jaunas maskoliukas Varšavos žemskio sunus. Jisai tarnavo prie kariuminės dalies ir už išliuosavimą nuo kariuminės pusėtinai pasipledavo nuo kvailių žmonių. Nesenei buvo paėmęs nuo vieno žmogaus 300 rubl., bet tas, už kurį buvo tie piningai užmokėti, neišsuko nuo kariuminės. Tada žmogus pareikalavo tų 300 rublių, o maskoliuko jau tie piningėliai praleista. Žmogus pradėjo skūstis ir beperstojimo reikalauj savo piningų. Valdininkėlis Ganenko pabugo, kad į Siberiją neišpoškėtų ir galą sav pasidarė. Gailėtis jo nelabai kas gailisi, nės eina gandas, kad jisai ir danešdavo ant savo pažystamų, o gal ir slaptu policijos agentu buvo. Kiti-gi vėl pasakoją, kad jei Ganenko ir ėmė už išliuosavimą nuo kariuminės, tai ne dėl savęs vieno ėmė, kad per jį naudojosi ir viršininkas ir kiti. — Eina tyrinėjimas, kurį daro tie patys viršininkai. Naumiestis yra nuo senovės pagaršjęs, kad čionai jau daug valdininkų po sudu pateko daugiausiai už ėmimą kyšių ir pasisavinimą svetimo lobio. Anais metais buvo išvarytas į Siberiją buvęs pavieto viršininkas Andriejevas, pabėgo teipo-gi bene nuo Siberijos pavieto daktaras Petrauskas, nukelevo į Siberiją kitas pavieto daktaras Nonevičius, pavieto viršininkas Kusakovas turėjo keltis į kitą vietą, idant galėtų nudildinti savo garsius darbus. Jisai gerai ir teisingai aprašytas knygutėje Perkuno „Viršininkai“ po vardu Vakchanalyj Vziatkovič Kruglodurov. Ta knygutė išėjo, kaip priedas prie „Ukininko“ 1896 m.

Dabar prie tos eilios vagin-valdininku prisidėjo da vienas Ganenko.

Kerplėša.

Veliona. (Kauno gub.). Šią vasarą žada atsilankyti mus apygardoj Révelio gimnazijos profesorius p. Jonas Jablonskis, kuris dabar veda spaudinimą žodyno Juškevyčiaus, kurį apsiėmė atspausti Petrapilės mokslų akademija. Tai yra milžiniškas lietuviškai-maskoliškai lenkiškas žodynas parašytas garsaus lietuviškų dainų rinkiko a. a. kun. Antano Juškevyčiaus.

Tik nežinia, kada sulauksime mes atspaus tą žodyną. Pradėjo jį spaudinti 1884 metuose ir iki šiam laikui, t. y. per 13 metų tik litarą D. pasiekė. Jeigu ir toliaus spaudinimas to žodyno teip eis, tai mes jį pamatysim tik už kokių 70 metų!

Nepertoli nuo mus Plokščių kaime (Suvalkų gub.) gyvena kitas lietuviško žodyno rašėjas p. Petras Kraučunas. Jisai jau kelinti metai renka medegą žodynui ir turi jau pusėtinai jos pririnkęs.

Tai-gi gal mes pirmiaus išvysim atspaus tą p. Kraučuno žodyną, nėg kun. Juškevyčiaus. Kamblys.

Iš Vilkaviškio pav. (Suv. gub.) 15 d. birželio Vilkaviškio viršininkas Linkas liepė areštuoti vieną ukininką ir jo berną, kurie ne spėjo pasitraukti greit iš kelio užvažiuojant p. viršininkui iš užpakalio. Žmonės važiuavo nuo stacijos su mašina ir per dundėjimą ne galėjo girdėti kitų važiuojant. Už tai ir už pyko labai mus viršininkas. Jis turbūt mano, kad žmonės turi jį pažinti pagal kvapą, kuriuo persisunkę yra kacapai. Matyt, kad važiuavo ne pavėjui. Teipjau but pajutę smarvę. Už tokį apsėjimą „mužikų“ sulaikytas buvo vežimas pas miestą ir pareikalauta nuo žmonių knygelė. Ukininkas turėjo knygeles, tai negalėjo prie jo prisikabinti. Bet bernas buvo be knygelė. Norint ukininkas aiškino, kad tai yra jo bernas, bet tai nieko ne gelbėjo. Reikėjo nubaust ką nors. Pirmiausiai nuvarė berną į Vilkaviškio valsčiaus raštinyčią. Paskui nuvežė į policiją ir patupdė į lastą. Ant rytojaus, sako, išleido. Kiti sako, kad išvarė kaip areštantą. Tokiu budu atkeršėjo viršininkas tiems, ką ne išmoko da ištolo dagi prieš vėją, suvuosti kacapų kvapą.

Sako, ukininkas norėjęs mušti telegrapą pas gubernatorių ir pasiskūsti už tokį nelabą policijos apsėjimą, bet kiti jį sudraudė. O butų gerai padaręs ukininkas, jeigu butų ne apsileidęs, nės lieka viena iš dviejų: arba ne apsileisti ir gintis, arba mokinties pažinti, viršininko Linko dvokiantį kvapą.

S.

— Keturvalokių prabaščius Prapuotenis nepavelyja laidoti numirėlių ant Pašeimenių kapinių. Kas palaidoja be prabaščiaus žinios velionį, tas negal gaut nuo prabaščiaus išrašų. Tokiu budu nor prabaščius priverst žmones vežti numirėlius į parapijos kapines. Bet sakyte to ne sako. Į žmones jis kitaip kalba: „galite, sako, laidoti numirėlius ir ant savo kapinių (Pašeimeninos), tik turite atvežti pirma man parodyti; šiaip galite manę istumt į bėdą, galite manę apgaut, galite kitą palaidot, arba apšaukti gyvą už numirusį, aš galiu per jus nueiti į Siberiją ir t. t. Tokiu budu prabaščielis stengiasi apmonyti žmonėms akis. Bet

retai kas įtiki į jo žodžius. Daugumas supranta, kad žmogui numirus veidas taip persimaino, kad ne tik svetimi, bet ir artymesniejie vos tik tegal jį pažinti, kad kaimuose numirimas visiems gerai žinomo žmogaus yra labai garsus atsitikimas ir ne galima to atsitikimo paslėpti nuo kitų. Daugumas supranta, kad toks prabaščius pasiteisinimas yra tik tuščia priekabė ir užsivertimas. Tikroji priežastis tokio užsivertimo, tai yra įieškojimas pelno. Kas ne žino, kiek pelno prabaščiai iš vieno tik palaidojimų! Suprasdami tai kiti parapijonys ne klauso prabaščiaus ir nežiurint ant uždraudimo laidoja numirėlius ant Pašeimenių kapinių. Prie tų priešgynių daugiausiai priguli žmonės neturtingi, kuriems sunku yra važiuoti numirėlius ant parapijos kapinių. „Oi kas, sako, duos mums kaštus samdyti arklus, kas užmokės prabaščiui už mišias, žygius ir t. t.“ Už tokių pasipriešinimą prabaščius keršija tuom, kad ne išrašo numirusių iš knygų, ir tik smarkesniejie parapijonys priverčia jį tai padaryti. Bet kiti turi iš to ne mažą kenksmą. Vienas bernas (pravardės netsimenu) jau 3 metai yra našliu ir ne gauna šliubo už tai, kad prabaščius ne išduoda jam metrikų pačios numirimo. Tuom tarpu visi gerai žino, kad berno pati yra numirus ir palaidota ant Pašeimenių kapinių. Bet prabaščius sako, kad jis apie tai nieko ne žinaš, kad jis „nabažninkės“ nematęs. Ar tai ne užsivertimas, ar tai ne tuščia priekabė!! Ak, tokiu budu tik paleistuvystė platinasi! Bernas tik ne gal apseiti namieje be gospadinės! Kas jam valgyt išvirs, kas vaikus prižiūrės, kas jį apskalbs, kas vaikus ir jį-patį rėdys? Prabaštėlis veikiau turėtų apseit be gospadinės, o tik ne apseina!

Sm.

✂ **Iš Vilkaviškio.** Nekursai Vaitkaitis Vembrių dvaro samdininkas labai dailiai vienam žydėliui įkišo 12 rubliu. Turėdamas skylėtas kojas jisai bandė gydytis pas du Vilkaviškio daktarus, kurie jam buvo liepę pagulėt tulą laiką, nės tos skylės nuo vaikščiojimo ne gyja. Ale kur tav Vaitkaitis gulės, kad jis atrado žydėlį, kuris už 18 rubliu be jokių gulėjimu apsiėmė išgydyt. Žmogus parsidavė karvę ir pradėjo gydytis. Žyds atsilankydamas kelis sykius davė kokių tai žolių ir išėmė nuo ligo 12 rubliu. Bet skylės nemislyjo gyti. Matydamas tai žydėlis daugiaus nebeapsirodė. Žmogus da važinėjo įieškoti to žydo į Vilkaviškį, bet kur tu jį rasi. Gailinasi dabar Vaitkaitis, bet po laikui!

Kada mes Lietuvos žmonės perstosim tikėję visokiems šundaktariams apgavikams ir imsime ištikrųjų kreiptis prie tikrųjų daktarų!

Mikiškis.

✂ **Šuklių dvaras, Vilkaviškio pavieto.** Teko but ant darbo tam dvare, tai prisižiūrėjau gan navatų dalykų. Ponia dvaro Gavronskienė gydo pati žmones net iš toliaus pas ją atkeliauja ligojai: duoda ir liekarstas kaip kam; ale nors ji statosi didele daktarka, bet matyt nieką išmano — kam pereina liga, tai ir jos gydymas mačyja, o kas sunkiai suserga, tai ten be daktaro neapsieina. Daktaras ir gydymas Šuklių dvaro darbininkams dykai. Dėkui ponams ir už tai, nės kitų aplinkinių dvarponių darbininkai patys turi gydymą apsimokėt, o viens toks geradėjas p. Kristopavyčia, tai da susirgusiam darbininkui liepia po pusrublį nuo dienos iš algos už laikyt.

Darbininkams gyvenasi, kaip darbininkams, ale šunims p. Gavronskio tai jau visai puikus gyvenimas. Turi jie sav murinį namą, gričias, kasdien šviežios mėsos ir pieno, kiek jie nori. Šunų buna į 40, ir vis parvežti iš svetimų šalių — gančai, kurtai. Yra net tam tikras šunims mokyti ir prižiūrėt čiukna kur ten nuo Dorpato parvežtas; nieko jis daugiaus neveikia, kaip tik prie šunų buna, ir moka jam ponas 200 rublių ant metų. Na o visas tų šunų užlaikymas pareina ponui bent į du tukstančių rublių per metus!

Yra da Šukliuos maža mokslynėaitė, kurią užlaiko Gavronskis. Mokina pasamdyta ponaitė. Ko ji ten mokina, tai nišpasiau gerai. Žinau tik, kad skaityt ir rašyt ne daug mokina, ale mokiina nekuriuos rankų darbėlius ir pasakas iš Istorijos šventos. Mokslas daugiausiai lietuviškai ir lenkiškai.

Tauragys.

✂ **Kalvarija, Suvalkų gub. (Skarbas.)** Vienam kaime Kalvarijos valsčiaus pasidarė didelis sumišimas. Atsikėlęs Bautrius anksti rytą antrą dieną gegužės mėnesio, išėjo vienmarškinis žiovaudamas ir porteriaudamas ant kiemo, ugi žiuri — už dviejų varnų juduoja kas pabalyje. Mislyja ir šėip, ir teip — areit ar neit, ant galo sumislyjo pasiimt lasdą į rankas, prisikelt pačią su duktere ir artyties prie to juodulio. Prieina artyn, ugi, broleli, duobė! Kaip griausmas į širdį žmogaus trenkė godulystė! net pabalo stovėdamas ir puse lupu pratarė — „skarbas!“... Kaip išgirdo tai pati, tartum pėdas parsibloškė ant žemės ir ėmė vaitot, rankas laužyt ir raudot: „siera, žemele, prakalbėk“... ir ten toliaus kaip. Bautrius užkimusiu balsu riktėlėjo ant dukters: „Mare, žiurėk, ar arkliai ne pavogti!“ Pamišlyjo mat žmogelis, jau kad skarbą išėmė, tai ir arklus turbūt pasikinkę išvažiavo. Bet arkliai buvo namie.

Tą pačią dieną da prieš sumą jau Bautrių kruva žmonių apstojo, viens per kitą grudosi, kaip geriaus dagirst, kokio didumo buvo katilas

ir koki piningai, ir kaip išimta. Priėjau ir aš prie tos kruvos. Ale man besigrudant viens senyvas žmogus kaip jau stoji pakaustyta kurpe ant kojos nykščio, tai aš tokią dovaną gavęs atsitraukiau toliaus. Čia ant sumos užskambino, pradėjo eit visi į bažnyčią. Besiklausydamas dagirdau, kad skarbą išėmė mano draugas, arba tiesiog sakant, kad aš pasivadinau da tris savo vyrus ir mes keturiose išsinašėm...

Po viskam žmonės ant Didžiosios arba Vižainio ulėsios daugiaus apie nieką ne nekalbėjo, kaip tik apie skarbą... Kas galėjo skubinosi atlankyti tą duobę. Net vakare matyt buvo tenai kruva žmonių. Aš tą dieną nėjau nė artyn prie duobės. Tik kitą dieną, pradėjus švist, kada tikėjau si nieko tenai nebusiant nusivilkau ir aš. Žiuriu, teisybė, puodo buta įstatyto ir iš kranto duobės siena pagriauta ir da suodžiai žymu, kur buvo aprukę — matyt juokdarys nesusiprato numasgo... Pasijuokiau pats sav iš dyko darbo ir kvailo tikėjimo...

Man ten bežiurint ir Bauriaus jau nemiegota, ale ateina pažiūrėt. Aš jį pamatęs namon spudinau, o jis paskui manę atsekė į namus ir kuoneverkdamas ėmė skustis, kad jisai antra para jau nemiegojęs ir nieko nevalgęs. Aš jam vis išrodinėjau, kad tai yra grynas apgavimas, o ne teisybė. Ale mano perkabinėjimai nieko jam nepagelbėjo, ką kalbėjau, tai vis tiek, kad bučiau žirnius į sieną bėręs... Žmogų godulystė visai sugrūdino — vos, vos dabar paeina iš susikrimito.

P. D-lis.

Liudvinavas, Kalvarijos pavieto. (Suvalkų gub.) Pradžioje gegužės mėn. Liudvinavo valsčiuje buvo rinkimai ant vaito. Didelė laimė mums, kad tik vieną vaitą su jo vietininku renkame! Ir teip daugumas besirupindami kaip nors ponu pastot kuone proto sumišimą gauna, iki nepereina rinkimai. O kas but, kad but tokių poniškų vietų daugiaus!.. Tada juk pusė gminos turėtų pasiduot į bėpročių namus.

Geras žmogus vaitu pas mus negali but, bet tik toks, kuris mėgsta svetimą prakaitą čiulpt, kuris moka su policijos niekšais bičiuliaut ir kurs kartais bent puszandariu gali pasirodyt, kurs valioja savo brolius išdavinė. Už gerą niekados ne stovės pavieto vyriausybė. Išrinktas buvo ir šuom kartu Kriščionas, žinomas niekšas, didelei užsitarnavęs maskolių valdžiai.

Buvo pasidavęs ant vaito Feliksa Sirutis, ale žmonės pamindami, kaip juos angė vaitu budamas kitas Sirutis Antanas, nerinko daugiaus tosios veislės vaito. Tai-gi tasai Antanas Sirutis bevaitaudamas ne vienam bereikalingai išlupo ir po keletą rublių, kando kiekvieną kaip galėjo; o kada Matulaitis Juozas Stebuliškių ėmė rodyt jo negerus darbus ir pertai buvo nuo vaitavimo prašalintas, tai tada Antanas

Sirutis su savo broliu Miku atmonydami Matulaičiui užsiuntė ant jo raudonsiulius krėsti lietuvišku knygu. Ale Matulaitį tik piniginiskai nuskriaudė, o patupdyt į kalinį nepatupdė. — Tai ir Feliksą Sirutį dabar už darbus anų Siručių nerinko vaitu, nors jam žmogui ir kaštavo alus bei degtinė rinkikams.

Liudvinavo vandeninio maluno pylimą vanduo išplėšė karvelio mėnesyje. Buvo užtvenkę ir pradėjo taisyt, ale kaip tik dažinojo Kalvarijos ir Dambraukos maluninkai, paleido visą vandenį ir vėla liudvinaviškio visą darbą vanduo nunešė, — Jau dešimta diena gegužio, da šių metų laikraščių negauname, nės nėra kam pargabent, o maskolių žandarai vis labyn siunta. Ale mums nusimīt iš to nēr ką. Dievs duos gal geresnius laikus ir žandarams pailsimą arba šonų sulaužymą. Tegul tik mus vyrukai su jais apsipras, tai teip jiems kaili ims paisyt, kad net miela bus klausyt.

Neišduokim tik mes patys viens kito, o žandarai mums nieko nepadarys. O jei kas išduotų savo brolių, tai tokių ne laikykim nė iš šuns vietos — išdavikas tai yra bjauriausias ir šlykščiausias sutvėrimas ant svieto, išdavikui jokio pasigailėjimo niekas neprivalo turėti! Iš davikai reikia naikinti!

S-ius.

Lauckaimis. (Naumiesčio parap. Suvalkų gub.). Perskaiciau andai „Ukininke“ apie kankinimus žmonių su kapinėmis ir ėmiau mislyt, kodėl tai liuterionys liuosai laidoja savo numirėlius ant mus kaimo kapinių ir nieks jiems už tai nieko nesako, o mes už tai, kad katalikai o ne liuterionys, turime vilkti savo numirusius vis į Naumiesčio kapines, nors ir mes turime greta su liuterionimis mus kaime savo kapines, teisybė jau dideliai apleistas. Nors del mus lauckaimiškių ir aplinkinių pasiekt Naumiestį tik keli verstai, tai mes neturime su negyvais da didelio vargo, ale kiek bėdos turi tie, kuriems kartais per purvyną reikia net 3 mylias klampot, iki ant galo nukeliaujį į tą ramybės vistą.

Jau tai tik, man rodosi, neteisybė nekurie kunigėliai kalba skelbdami, buk rundas butinai liepia į parapijos kapines vilkti negyvėlius. Na tik tada rundas sykiu su katalikais uždraustų ir liuteronims laidoti nabažninkus ant kaimo kapinių, o dabar yra visai kitaip — liuteronys laidoja sav be jokių kliuczių, o mes katalikai lyg už korą kokią neturime tos tiesos.

Kaip nori tegul savo kiti šneka, o aš vis-gi mislyju, kad toksai žmonių kankinimas su kapinėmis, toksai vertimas laidoti visos parapijos numirėlius tik į Naumiesčio kapines, tai yra ne rundo, bet prabaščių išmisas: vis-gi mat tokiu budu daugiaus pelno jie tikisi nuo negyvųjų įplauksiant.

Nesuprantu, kodėl mus žmonės ramiai kenčia tokią sunkenybę, kodėl nenurašo apie tai nors pas Seinų vyskupą, kuris gal nė nemano, kokius vargus tolymi parapijos pakraščiai turi su laidojimu numirėlių.

Žmonės ne bukit kvailais aviniais, bet išmintingais žmonėmis ir nesiduokit skriausti save. Butinai reikia pareikalaut nuo prabaščiaus, kad leistų da bent ant dvejetainio parapijos kapinių numirėlius kavat. Jeigu tai prabaščius nenorėtų padaryt, tada reikia vyskupui pasiskųst. Parašykite tada, nors ir prastai, lietuviškai pas vyskupą ir pamatysit, kaip bus jums duotos kapinės. Teip man išrodo, teip mano protas neša, teip ir rašau. Kas daugiaus išmano, tegul tas geresnę rodą duoda. *Laumė.*

➤ **Iš Mintaujos** pareina žinia, juogei ant nukentėjusių gimnazistų lietuvių iš visokių pusių prisijūta keli šimtai rublių. Teip, nuo L. gm. duota 270 rubl., nuo K. sm. 60 r., nuo vienos ponios 50 rubl., nuo dro Šliupo iš Amerikos 50 rub., nuo Karso lietuvių 10 r., nuo V. K. 1 rubl. Reikia pridėt, kad vaikams pergalėjus tasai atsitikimas pasibėgė išvaymu iš gimnazijos kokios 10 vaikų, kuriems ir išdalyta tie pinigai. Nekurie vaikai, kurie buvo turėję traukties iš Mintaujos gimnazijos, dabar jau sugryžo iš Petrapišės pabaigė tenai laimingai gimnazijos mokslą. Tai-gi mūsų obrusitėlius Tichomirowas nė savo piktumo ne gavo, kaip priguli, nuvaryt. Ką pavarė iš savo gimnazijos, tai tas rado kitose gimnazijose prieglauda, ir Tichomirowui dabar „išgrauš“ gali pasakyt. *Trumputis.*

➤ Iš Prūsų Lietuvos.

Teko but keliuose Prūsų Lietuvos miesteliuose ant jomarkų. Vis dairiausi, ar gausiu kur nusipirkt arba bent pasiskaityt lietuviškų knygelių ir laikraščių. Radau kelis pardavikus vokiškų knygų, bet lietuviškų mačiau tik vieną, pas kurį galima buvo rasti beveik tik dvasiško pasiskaitymo knygeles ir tai vokiškais raidėmis spaudintas. Ar-gi tai Prūsų lietuvininkai jau neišleidžia svietiškių knygelių?

Karčiamose Prūsų parubežėj teipo-gi retai kur užtinki lietuvišką laikraštį ar knygelę. Man rodosi, kad labai naudinga būtų kiek galint parubežės karčiamose (žinoma Prūsų pusėje) įtaisyt vietas pardavimo lietuviškų knygų ir laikraščių. Tada daug lengviaus būtų Rosijos pusės ir gaut ir pasiskaityt lietuviškų knygų.

Išpildymas to užmanymo beveik nieko nė nekaštuotų nė knygų pardavikams, nė karčiamų užlaikytojams, atpenč abejiems gali but nauda. Reikia tiktai nusist karčiamos arba ir tavorų

krautuvų laikytojams po pundelį knygų užprašant parodyt jas svečiams ir pardavinėt imant už tai dalį pelno. Žinoma, kad reikia sužinot adresus išpradžių, pas ką siųsti. Tai geriausiai gali atlikti Prūsų lietuvininkai, prie kurių ir kreipiuosi su šituo užmanymu. Pertai labai žemai prašau p. Redaktoriaus paduot šitą žinutę ir į Prūsų tėvyniškus laikraščius.

Pusprusis.

Iš svetimų šalių.

➤ **Londons.** 1896 m. buvo įsteigta čionai lietuvių draugystė po užtarimu Š. Panelės Marijos ir Š. Kazimiero. Dabar ta draugystė turi 130 sąnarių. Susirinkimai atlaikomi lenkiškoj bažnyčioj, kurią valdo lenkas kun. Antanas Lechert'as. Tas kunigs verčia kiek įmanydamas lietuvius į lenkus. Buvo atkeliavęs iš Rymo kun. Tamošius Przybylskis, lietuvis, per kurio praudžią ir susitaisė minėtoji draugystė „Vienybė.“ Lietuviai prikalbėti kun. Przybylskio sudėjo po 1 svarą (10 rublių), ir kun. Lechertas prižadėjo, kad jo bažnyčioj lietuviai visados turės kunigų lietuvi. Bet išvažiavus kun. Przybylskiui tasai žadinyt kun. Lecherto pasiliko neišpildytas.

Kada prezidentas draugystės „Vienybės“ p. Antanas Petkevičia užklausė kun. Lecherto: kodėl jis nesirupina parkviest lietuviško kunigo, tai tasai atsakė, kad jo bažnyčioj lietuviškas kunigas nereikalingas esąs, nė spaviedoties lietuviiai gali ir lenkiškai. P. Petkevičia pagrasiu, kad lietuviai neduos kun. Lechert'ui pinigų, iki nebus jo bažnyčioj lietuviško kunigo. Bet Lechertas nieko ant to grasinimo ne paisy ir per pamokslą da Petkevičią maištininku išvadino.

Neužilgio išvažiavus kun. Przybylskiui atkeliavo į Londoną kun. Liudvikas Vaitis, paeinantis iš Gardino gubernijos, dušia ir kunu lietuvis, bet lietuviškai nemokantis. Vienok nekuri laiką pagyvenęs teip lietuvių pramoko lietuviškai ir laikė lietuvių pusę.

Kun. Lechertui tai nepatiko ir jisai išginė kun. Vaitį, neduodams jam nė mišių laikyti.

Draugystės „Vienybės“ išrinktieji buvo net pas Londono kardinolą prašyti lietuviško kunigo. Tasai prižadėjo išpildyti jų prašymą. Bet kun. Lechert'as vis nenustoja lietuvių tramdęs. Seniaus kun. Przybylskis susirašinėdavo su Londono lietuviais, dabar-gi tikrai žinia, kad jam per popiežiaus vikarijų uždrausta susirašinėti su jais: matyt ir čia kn. Leckert'o darbas.

K. P.

➤ Iš kito miesto Anglijos **Glasgow'o** pareina žinia, kad ir tenai lietuviai ėmė vienyties ir bandyti lietuvišką parapiją taisyti. Susivienijo apie 500 lietuvių, o su moterimis ir vaikais skaitant į 750, ir padarė lietuvišką parapiją.

Kasoj savo turi apie 300 rublių (30 svarų). Kuniga lietuvį jau turi ir paskyrė jam mokėti po 140 rublių (14 svarų) ant mėnesio.

Tai praneša į „Garsą“ nekursai rubsiuovys.

B. S.

Visokios žinios.

Nauji įstatymai apie pašpartus. 7 dieną balandžio mėnesio 1897 m. Rosijos valdžia nutarė numest visokius mokesčius už pašpartus dėl gyventojų visos Rosijos apart Lenkų Karalystės, kurioj pašpartai palikti po senovei. Tai-gi lietuviai Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijų dabar galės gaut pašpartus į visus kraštus Rosijos dykai, tik už pašpartines kny-gutes (ant kelių metų) reikės užmokėti 15 kap. Užrubežiniai-gi pašpartai palikta be permainingos. Tik dėl parubežinės juostos Lenkų Karalystėj pabandyta duot darbininkams tam tikrus darbinikiškus pašpartus į Prusus ant 8 mėnesių.

Kiek Rosijoj gyventojų. Pagal padarytą skaičių gyventojų sausio mėnesį 1897 m. visoj Rosijos viešpatystėj pasirodė esant 129 211 000 gyventojų, t. y. beveik 130 milijonų. Lenkų Karalystėje beveik pusdešimto milijono. Iš Lietuvos ir Latvijos miestų daugiausiai turi Ryga, nės beveik 283 tukstančius, paskui eina Vilnius beveik su 160 tukstančių; Kaunas, Dinaburgas, Minskas turi viršaus per 70 tukstančių gyventojų. Vidurinėse Maskolijos gubernijose skaičius gyventojų nuo 1851 m. suvisu nepasidaugino, užtatai pakraščiai viešpatystės nuo to laiko dvigubai prisiaugino žmonių. Matyt į pakraščius priejo iš gilumų Maskolijos daug maskolių, pertai ir pasididino teip labai tenai gyventojų skaičius.

Kaip žiurkes išnaikyt. Išvirinkit kietai vištos kiaušinių, prikaišiotkit į jį kuodaugiauisei paprastų sierinių degučių (ne švedinų tik); kaip kiaušinis ataus, degučius išimkit ir vaistas gatavas. Tiktai reikia degučiai (zapalkos) kišti da į karštą kiaušinių ir butinai galvukėmis. Potam padėkit tokius kelis kiaušinius žiurkėms suėsti. Paėdusios žiurkės ima bėgti iš namų gerti ir atsigėrusios dastimpa nespėdamos namo sugrįžti. Už tulo laiko žiurkių vėla gali iš kitur prieiti, tada reikia vėl taip pat padaryti, arba da geriaus tą darbą atlikti visuose aplinkiniuose namuose vienu laiku, kad visos aplinkinės iš-gaištų.

Kaip lempas valyt. Kazinės (naftinės) lempos dažnai užsiteršia, ima neaiškiai šviesti, smirdėti. Jeigu norint, kad to nebutų, tai šiteip darykite: Į šiltą vandenį idėkit trupū-čiuką grynų gesintų kalkių ir tokiam vandenyje išplaukit gerai mašinaitę ir rezervuarą lempos.

Kitokius indus gaza užterštus ir-gi teip galite valyt — tai po išplovimui neliks nė ženklų gazos kvapo.

Amerikos indijonys, pagal pranešimą lietuviško laikraščio „Lietuva“, nors da neper-senei skaitėsi laukiniais žmonėmis, dabar jau beveik pralenkė apšvietime Amerikos lietuvius. Indijonų dabar priskaito apie 250 tukstančių, tai-gi beveik tiek, kiek yr lietuvių Amerike. Dabar Šiaurinės Amerikos Suvienytose Valstijose yra iš indijonų 73 policijos apicierais, 850 policijantų, 123 sudžios, 63 vertikai 4 daktarai, 73 farmerių, 1500 indijonų tarnauja valdinin-kais; mokslainėse yra 422 indijonių pabaigusios augštesnius mokslus.

Apgarsinimai.

„Lietuva“

Nedėlinis Laikraštis

Išėina Chicagoje kas subata ir paduoda žmonėms svarbiausias ir teisingiansias žinias iš Amerikos, Lietuvos ir viso pasviečio.

„Lietuva“ kaštuoja ant metų tik 2 dol. (4 rublius). Kas abu doliarus užsimoka iš viršaus, gauna puikę knygėlę, vertės 50 c. (1 rubliaus) dovanų. Kas užsimoka 1 dol., gauna knygėlę už 25 c. (50 kap.) Knygėlę gali sau išsirinkti iš „Lietuvos“ katalogo kas kokią nori, kad tikt nebrangesnę per 50 c. (1 rublius). Kas neturi mūsų katalogo, tegul atsišaukia o prisiųsime dovanai.

Rašant į „Lietuvą“ redakciją su bent koku reikalu, arba piningus prisiunčiant, visada už-dėkite šitoki adresą:

A. Olševskis, North America.

Chicago, ILL. 924, 33rd Street.

NB. „Lietuva“ galima gauti ir Tilžėje pas Jurgį Lapiną, Goldschmiede Str. Nr. 8 su prisiuntimu už 4 rublius (8 markas) ant metų 2 rubl. (4 markas) ant pusės metų.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokias adresas padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Policija ir lietuviškos knygos. — Kaip pasidarė ežeras Peipus. — Apie dangaus kunus. — Karė grekų su turkais. — Korespondencijos: Iš Kauno; Iš Vilniaus; Trakai; Naumiestyje; Vėlonia; Iš Vilkaviškio pav; Iš Vilkaviškio; Skulių dvaras; Kalvarija; Liudvi-navas; Laučkaimis; Mintaujos. — Iš Prūsų Lietuvos. — Iš svetimų šalių. — Visokios žinios. — Apgarsinimai. — Adresas.